

ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Кафедра обліку та оподаткування

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Страхування»**

підготовки бакалаврів

спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»
(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПІ ВПІ2)

Кіровоград - 2016 рік

Програма навчальної дисципліни «Страхування» для студентів за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит», 2016 року

Розробники програми: завідувач кафедри обліку та оподаткування, к.е.н. Ніколаєва С.П.

Протокол №1 від 02 вересня 2016 року

Завідувач кафедри _____ С.П.Ніколаєва

« ____ » _____ 2016 року

Схвалено науково-методичною комісією з ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

« ____ » _____ 20__ року, протокол № ____

« ____ » _____ 2016 року Голова _____ Г.Ю. Шаркова

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Страховання» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки освітньо – кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»

Предметом вивчення дисципліни «Страховання» є організація роботи страховиків щодо забезпечення та реалізації потреб юридичних осіб і громадян у страховому захисті; система відносин між сторонами страхової угоди з приводу купівлі-продажу страхових послуг.

Об’єктом вивчення дисципліни є сукупність економічних відносин між страховиком та страхувальником.

Міждисциплінарні зв’язки: після вивчення дисциплін: «Політична економія», «Економіка підприємства», «Статистика»; передуює вивченню дисциплін «Інвестування», «Економічний аналіз».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Організація страхової діяльності
2. Реалізація страхових послуг

Метою викладання навчальної дисципліни «Страховання» є оволодіння студентами теоретико - методичними та практичними навичками забезпечення потреб юридичних осіб і громадян у страховому захисті, а також формування знань щодо змісту та організації роботи страховиків.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Страховання» є:

- з’ясування необхідності і сутності страхування;
- засвоєння методів організації та функціонування страхового ринку в Україні;
- вивчення умов надання страхових послуг з основних видів особистого, майнового страхування і страхування відповідальності.
- з’ясування сутності та значення надання страхових послуг для страхування ризиків підприємств та фізичних осіб;

- ознайомлення з джерелами та особливостями надання страхових послуг підприємствам різних галузей, сфер діяльності та форм власності;
- ознайомлення із законодавчою базою, що забезпечує страхову діяльність підприємств;
- вивчення порядку та методів проведення страхування.

Студент повинен **знати:**

- сутність страхових послуг, що надаються юридичним особам;
- методи організації роботи страховика щодо страхового захисту;
- порядок укладання та ведення страхової угоди.
- як відбувається страхування життя і пенсій;
- особливості страхування від нещасних випадків;
- форми та види медичного страхування;
- види страхування майна та відповідальності підприємств;
- стан та порядок проведення сільськогосподарське страхування.;
- порядок проведення страхування технічних ризиків;
- переваги страхування фінансово-кредитних ризиків;
- автотранспортне страхування;
- морське страхування;
- авіаційне страхування;
- страхування майна і відповідальності громадян.

У результаті вивчення курсу студенти повинні **вміти:**

- використовувати набуті теоретичні знання при страхуванні від різних ризиків, що загрожують підприємству та його працівникам;
- визначати збиток і страхове відшкодування;
- вести фінансово – господарську діяльність страхової організації;
- проводити оцінку фінансового стану страхової компанії;
- організовувати та планувати фінансову стратегію страхової компанії;

- самостійно виконувати страхування фізичних та юридичних осіб;
- розв'язувати страхові задачі та складати договори страхування;
- приймати управлінські рішення щодо уникнення ризиків за допомогою укладання відповідних договорів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години/ 2,5 кредити ECTS.

2. Структура навчальної дисципліни «Страховання»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1				
Змістовий модуль 1 «Організація страхової діяльності»				
Тема 1. Сутність, принципи і класифікація страхування.	11	2	2	7
Тема 2. Страхові ризики та їх оцінювання.	11	2	2	7
Тема 3. Страховий ринок.	11	2	2	7
Усього за змістовим модулем 1	33	6	6	21
Змістовий модуль 2 «Реалізація страхових послуг»				
Тема 4. Страховання життя.	12	2	2	8
Тема 5. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків.	12	2	2	8
Тема 6. Сільськогосподарське страхування.	11	2	2	7
Тема 7. Автотранспортне страхування.	11	2	2	7
Тема 8. Страхування майна і відповідальності громадян.	11	2	2	7
Усього за змістовим модулем 2	57	10	10	37
Всього	90	16	16	58

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

«Організація страхової діяльності»

Тема 1. Сутність, принципи і класифікація страхування.

Тема 2. Страхові ризики та їх оцінювання.

Тема 3. Страховий ринок.

Тема 1 Сутність, принципи і класифікація страхування

Необхідність та сутність категорії страхового захисту, методи його забезпечення. Страховий фонд суспільства, його сутність та значення. Форми організації та методи утворення страхового фонду суспільства. Економічна необхідність та сутність страхування. Страхування як економічна категорія та його ознаки. Функції страхування як економічної категорії. Принципи страхування Виникнення страхування та основні етапи його розвитку. Еволюція страхування в Україні. Розвиток страхової справи в Україні в умовах ринку. Страхування як необхідний елемент ринкової економіки. Роль страхування у вирішенні соціальних проблем суспільства. Страхова термінологія та її класифікація. Поняття об'єктів страхування. Об'єкти страхування в майновому, особистому страхуванні, в страхуванні відповідальності.

Страхова відповідальність (страхове покриття). Обсяг страхової відповідальності (страхового покриття). Страхове забезпечення. Системи страхового забезпечення. Страхова сума та особливості цього поняття в майновому, особистому страхуванні, в страхуванні відповідальності.

Тема 2. Страхові ризики та їх оцінювання

Поняття ризику у в страхуванні. Класифікація ризиків. Ознаки ризику, придатного для страхування. Оцінка страховиком ризику і визначення доцільності його страхування. Методи управління ризиком (уникнення, запобігання, поглинання, страхування). Специфіка ризиків у майновому

страхуванні. Специфіка ризиків у особистому страхуванні. Специфіка ризиків у страхуванні відповідальності.

Тема 3. Страховий ринок

Поняття страхового ринку. Класифікація страхових ринків. Внутрішня структура страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Характеристика основних чинників розвитку страхового ринку України. Характеристика сучасного стану страхового ринку України. Перспективи розвитку страхового ринку України.

Сутність і завдання маркетингу у страхуванні. Страхові посередники та їх роль на страховому ринку. Законодавче регулювання діяльності страхових посередників в Україні. Правове забезпечення страхової діяльності в Україні. Закон України “Про страхування”, його зміст та значення. Договір страхування і його зміст згідно з Законом України “Про страхування”. Страховик і страхувальник: взаємовідносини між ними; обов'язки сторін згідно з Законом України “Про страхування”. Місце і роль страхових компаній в економіці країни.

Змістовий модуль 2

«Реалізація страхових послуг»

Тема 4. Страхування життя.

Тема 5. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків.

Тема 6. Сільськогосподарське страхування.

Тема 7. Автотранспортне страхування.

Тема 8. Страхування майна і відповідальності громадян.

Тема 4. Страхування життя

Змішане страхування життя. Зміст змішаного страхування життя. Умови виплати страхового відшкодування. Строки та тарифи страхування. .

Страховання дітей. Умови страхування дітей. Суб'єкти та об'єкти страхування дітей. Розмір тарифних ставок.

Страховання до вступу в шлюб. Строк страхування. Вік дитини на момент підписання договору. Умови виплати страхових сум.

Страховання пенсії. Види пенсії. Страховання додаткової пенсії. Поняття ануїтету.

Тема 5. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків

Індивідуальне страхування від нещасних випадків. Об'єкти і суб'єкти індивідуального страхування від нещасних випадків. Умови за яких особа не підлягає страхуванню. Розмір тарифних ставок. Страховання дітей від нещасних випадків. Види обов'язкового страхування від нещасних випадків. Державне особисте страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних призваних на збори. Державне особисте страхування осіб рядового, начальницького та вільнонайманого складу органів і підрозділів внутрішніх справ. Страховання від нещасних випадків на транспорті. Розвиток і сучасний стан страхування. Особливості розвитку страхового ринку у перехідному періоді.

Необхідність, розвиток і сучасний стан медичного страхування. Суб'єкти страхування і відносини між ними. Форми проведення медичного страхування та їх особливості. Термін укладання договорів медичного страхування громадян. Обов'язкове медичне страхування і його особливості. Добровільне медичне страхування. Договір страхування. Обсяг відповідальності страховика. Страхова сума. Порядок визначення розміру страхових премій і їх сплати. Термін страхування. Права й обов'язки сторін страхових відносин. Організація роботи страхової компанії після настання страхового випадку. Медичне страхування громадян, які виїждять за кордон. Організація роботи страхової компанії. Послуги з міжнародного медичного

асістансу та їх застосування. Умови і особливості укладання індивідуального та колективного договору страхування.

Тема 6. Сільськогосподарське страхування

Економічні завдання страхування в сільському господарстві. Розвиток і сучасний стан страхування майна виробників сільськогосподарської продукції. Форми й види страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики і характеристика страхових випадків. Визначення вартості врожаю, обчислення й порядок сплати страхових премій. Організація роботи страхової компанії по визначенню збитків і страхового відшкодування. Визначення факту й причин загибелі (пошкодження) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Оцінка збитків при загибелі (пошкодженні) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Страхове відшкодування.

Страхування сільськогосподарських тварин. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики і страхові випадки. Визначення страхової вартості тварин, обчислення й порядок сплати страхових премій. Особливості роботи по визначенню обсягу збитків і суми страхового відшкодування. Визначення факту й причин загибелі (ушкодження) тварин. Оцінка збитків при загибелі (пошкодженні) тварин. Виплати страхових відшкодувань. Страхування будівель та іншого майна сільськогосподарських підприємств. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики і страхові випадки. Визначення страхової вартості майна, розмір та порядок сплати страхових премій. Особливості роботи по визначенню обсягу збитків і суми страхового відшкодування.

Визначення факту й причин знищення (пошкодження) майна. Оцінка збитків та особливості виплати страхових відшкодувань.

Тема 7. Автотранспортне страхування

Необхідність і значення страхування автотранспортних ризиків. Поняття автотранспортного страхування, його сутність. Об'єкти страхування. Сучасний стан і перспективи розвитку системи автотранспортного страхування в Україні. Страхування автотранспорту. Характеристика об'єктів страхування. Варіанти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Страхова сума. Страховий тариф. Фактори, що впливають на розмір страхового тарифу. Термін страхування. Франшиза. Пільги страхувальникам. Оцінка збитків. Страхове відшкодування. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Форми страхування. Суб'єкти страхування. Об'єкти страхування. Страхові ризики та страхові випадки. Обсяг страхової відповідальності. Термін страхування. Страховий тариф і франшиза. Оцінка збитків.

Страхове відшкодування. Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції. Права і обов'язки членів МТСБУ. Міжнародна система "Зелена карта", перспективи її розвитку. Страхування вантажів, що перевозяться автомобільним транспортом. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Термін страхування. Страхова сума. Страховий тариф. Визначення обсягу й порядок відшкодування збитків. Страхування відповідальності автоперевізника за вантаж. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Термін страхування. Страхова сума. Страховий тариф. Порядок відшкодування збитків. Страховий захист громадян від нещасних випадків на автомобільному транспорті. Форми страхування. Суб'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Виключення.

Термін страхування. Страхова сума. Страховий тариф. Виплата страхових сум.

Тема 8 . Страхування майна і відповідальності громадян

Необхідність і значення страхового захисту майна громадян. Розвиток і сучасний стан страхування особистої власності громадян. Види послуг страхових компаній громадянам - власникам майна. Суб'єкти страхування. Страхування будівель і споруд, що належать громадянам. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Виключення. Страхова оцінка будівель і споруд. Страхові ризики та страхові випадки. Виключення з страхування. Страхові тарифи і франшиза. Пільги страхувальникам. Оцінка збитку. Страхове відшкодування. Страхування домашнього майна. Страхування тварин у господарствах громадян. Інші види страхування майна громадян від інших ризиків. Оцінка страхової вартості об'єктів страхування. Страховий тариф і франшиза. Пільги страхувальникам. Оцінка збитку. Страхове відшкодування. Страховий захист цивільної відповідальності громадян перед третіми особами. Види й форми страхування. Страхування особистої відповідальності власників будівель. Страхування особистої відповідальності власників домашніх тварин. Страхування професійної та інших видів відповідальності громадян. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Виключення. Оцінка страхової вартості об'єктів страхування. Страховий тариф. Пільги страхувальникам. Оцінка збитку. Страхове відшкодування.

4. Рекомендована література для дисципліни «Страховання»

Основна

1. Закони України (зі змінами та доповненнями):
  - 1.1. «Про страхування» від 04.10.01.
  - 1.2. «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 01.07.04.
2. Законодавство України про страхування / Збірник нормативних актів. – К.: Знання, 2012.
3. Александрова Н.М. Страхування. – К.: ЦНЛ, 2012.
4. Базилевич В.Д. Страхова справа. – К.: Знання, 2015.
5. Базилевич В.Д. Страховий ринок України. – К.: Знання, 2012.
6. Бридун Є.В. Страхова справа. Посіб. для розв'язування задач / ДПА України. – Ірпінь, 2010.
7. Вовчак О.Д. Страхування. Навч. посіб. – Львів: Новий світ – 2000, 2006.
8. Горбач Л.М. Страхова справа. Навч. посіб. – Луцьк: Вежа, 2001.
9. Дьячкова Ю.М. Страхування. – К.: ЦНЛ, 2008.
10. Плиса В.Й. Страхування. Довідник. – Львів: Вид.центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006.
11. Ротова Т.А., Руденко Л.С. Страхування. Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2011.
12. Страхові послуги. Навч.-метод. Посіб. Для самостійного вивчення дисципліни / За ред.. Т.М. Артюх. – К.: КНЕУ, 2010.
13. Страхування. Підруч. / Керівн. Авт.. кол. і наук. Ред.. С.С. Осадець. – К.: КНЕУ, 2006.
14. Таркуцяк А.О. Страхування. Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту фінансів, інформ. Систем, менеджм. і бізнесу, 2009.
15. Ткаченко Н.В. Страхування. – К.: Ліра, 2007.

16.Штефюк П.Я., Штефюк Т.Ю. Страхування. Навч. посіб. –
Чернівці: Прут, 2011.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Питання до заліку

з дисципліни «Страхування»

1. Історія виникнення та розвиток страхування.
2. Сутність страхування.
3. Класифікація страхування за галуззю, підгалуззю, видами.
4. Добровільне страхування та його характеристика.
5. Обов'язкове страхування та його характеристика.
6. Сутність страхового ринку та його головні учасники.
7. Договір страхування та його головні характеристики.
8. Розглянути типовий договір страхування від нещасних випадків.
9. Розглянути перелік приблизних видів страхування життя; від нещасних випадків та хвороб; медичного страхування.
10. Організація страхової компанії у формі акціонерного товариства : випуск акцій, загальні збори, правління. Визначити переваги та вади даної організаційної форми.
11. Необхідність державного нагляду за страховою діяльністю.
12. Правові взаємовідносини страховика та страхувальника.
13. Основні страхові поняття і терміни та їх трактування в ЗУ “Про страхування”.
14. Обчислення обсягу нетто - й брутто-тарифної ставки.
15. Страхові резерви : порядок формування, розмір, використання.
16. Розвиток страхового ринку України.
17. Особливості страхових компаній в інших країнах.
18. Страхова послуга як специфічний товар.
19. Служба маркетингу страхової компанії та її функції.
20. Напрямки вивчення й формування попиту на страхові послуги.
21. Етапи виконання умов страхової угоди.
22. Заява про страхування: форма подання, зміст, значення.

23. Процедура врегулювання завданих збитків. Дії сторін договору.
24. Змішане страхування життя і страхування життя дітей.
25. Страхування на дожиття і довічне страхування.
26. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків.
27. Державне особисте страхування військовослужбовців.
28. Державне особисте страхування осіб рядового, начальницького та вільнонайманого складу органів і підрозділів внутрішніх справ.
29. Державне особисте страхування працівників митних органів, суддів, судових виконавців.
30. Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
31. Добровільні види страхування від нещасних випадків.
32. Страхування дітей і школярів від нещасних випадків.
33. Страхування туристів від нещасних випадків.
34. Медичне страхування, форми та особливості організації і проведення.
35. Страхування майна підприємців від вогню та інших ризиків.
36. Форми і особливості страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.
37. Страхування сільськогосподарських тварин.
38. Страхування будівель та іншого майна сільськогосподарських підприємств.
39. Страхування товарних і споживчих кредитів.
40. Страхування відповідальності позичальника за неповернення кредиту.
41. Автотранспортне страхування, його сутність і сучасний стан.
42. Майнове страхування засобів автотранспорту.
43. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспорту.
44. Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції.
45. Міжнародна система "Зелена карта", її розвиток.
46. Страхування будівель і споруд, що належать громадянам.
47. Страхування домашнього майна і тварин у господарствах громадян.
48. Страхування особистої відповідальності власників будівель і домашніх

тварин.

- 49.Характеристика особистого страхування.
- 50.Основні правила обов'язкового та добровільного медичного страхування.
- 51.Особливості страхування основних і оборотних фондів.
- 52.Особливості с/г страхування.
- 53.Страхування вантажів.
- 54.Фінансово-економічна діяльність страховика.
- 55.Доходи та витрати страховика.
- 56.Фінансові результати діяльності страхової компанії.
- 57.Платоспроможність страхової компанії.
- 58.Поняття фондів та резервів, їх економічний зміст.
- 59.Маркетинг в страхуванні.
- 60.Зміст та види галузі страхування відповідальності.

Засоби діагностики успішності навчання

Контроль за виконанням студентами навчального плану з курсу, за рівнем отриманих ними знань, набутих навичок й умінь здійснюється за допомогою форм поточного, модульного і підсумкового контролю.

1. *Поточний контроль* здійснюється у ході повсякденної роботи студентів під час проведення практичних, семінарських занять та інших форм контролю і має на меті перевірку рівня знань студента за змістовими модулями. Поточний контроль знань студентів проводиться за такими формами:

а) *під час семінарських/практичних занять:*

- опитування знань студентів з теоретичного матеріалу
- оперативний письмовий контроль (тестування)
- виконання практичних завдань
- змістовні доповнення при обговоренні питань семінарів
- письмова модульна контрольна робота

б) *за результатами виконання завдань самостійного опрацювання:*

- підготовка та презентація реферату
- підготовка міні-лекції з проблемних питань
- аналіз проблемних ситуацій
- виконання індивідуальних науково-дослідних завдань

2. *Модульний контроль* є підсумком певного етапу вивчення дисципліни. Його мета – виявлення проміжних результатів засвоєння студентами змісту навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи, яка містить такі завдання: теоретичні питання; тестові завдання.

3. *Підсумковий контроль* застосовується для перевірки успішності знань студентів після завершення вивчення навчальної дисципліни і здійснюється у формі семестрового контролю, який проводиться у вигляді заліку з дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою. Підставою для підсумкового заліку є поточна успішність за результатами всіх форм контролю.